บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและปัญหา

ถึงแม้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จะเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยก็ตาม แต่ก็ยังมีประชากรจำนวนมากถึงร้อยละ 53.6 ที่ยังใช้ภาษามลายูในการติดต่อสังสรรค์กับบุคคลทั่วไป และความนิยมใช้ภาษาไทยที่จะยิ่งลดน้อยลงไปอีกเมื่อใช้กับสมาชิกในครอบครัว และจากผลการทดสอบความรู้ด้านภาษาไทยของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่จะเกิดการถดถอยทางด้านความสามารถในการพูดและการใช้ภาษาไทย กล่าวคือ มีประชากรเพียงร้อยละ 47.1 เท่านั้นที่อ่านภาษาไทยจากแบบทดสอบได้ และที่สามารถเขียนภาษาไทยได้ก็มีเพียงร้อยละ 49 แสดงว่า ประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งขาดทักษะทางด้านภาษาไทย จึงเป็นเหตุให้ อ่าน เขียน และพูดภาษาไทยไม่ได้ (สมิหรา จิตตลดากร, 2530)

บุคคลโดยทั่วไปมักจะเข้าใจว่า ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่นิยมพูดภาษาไทยเนื่องมาจากความรัก หรือความนิยมภาษาในศาสนาของตนหรือเนื่องมาจากความเกรงกลัวว่าภาษาพื้นเมืองมลายูจะสูญหายไป ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด ทั้งนี้เพราะประชาชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมใช้ภาษาไทยก็เนื่องมาจากการไม่ได้เรียนภาษาไทยจำนวนร้อยละ 36.9 นอกจากนี้คนส่วนใหญ่ในชุมชนไม่พูดภาษาไทยร้อยละ 36.9 สำหรับสาเหตุอื่น เช่น ภาษาไทยยากมีเพียงร้อยละ 10.4 และผู้นำในท้องถิ่นไม่นิยมพูดภาษาไทยอีก ร้อยละ 8.4 (สมิหรา จิตตลดากร, 2530) จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว นับได้ว่าเป็นอุปสรรคในเรื่องความนิยมการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่หน่วยงานของรัฐน่าจะหาทางแก้ไข

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหันมาเน้นเรื่องการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย

งานด้านประชาสัมพันธ์ก็เป็นอีกงานหนึ่งซึ่งรัฐบาลได้พยายามใช้เป็นเครื่องสนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้ภาษาไทยมากขึ้น อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมาอาจจะกล่าวได้ว่างานด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้จากการใช้ภาษาไทยในกลุ่มชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามยังไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควรตลอดจนความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาลก็ยังมีให้ประจักษ์อยู่เสมอ ทั้งที่ปรากฏในลักษณะของความคิดเห็น เช่น การเรียกร้องให้ยกเลิกระเบียบการแต่งกายของข้าราชการพลเรือน หรือให้วันศุกร์เป็นวันหยุดราชการเพื่อประกอบศาสนกิจ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, ม.ป.ป.) และในรูปแบบที่เป็นการกระทำการอันรุนแรง เช่น กรณีการเดินขบวนต่อต้านการนำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ในโรงเรียนจังหวัดสตูล เมื่อ พ.ศ. 2529 และกรณีเดินขบวนต่อต้านระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา จังหวัดยะลา เมื่อ พ.ศ. 2531

งานด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นมาตรการสำคัญในการส่งเสริมการใช้และการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาตรการหนึ่ง ซึ่งมีแผนงานและโครงการด้านการประชาสัมพันธ์ ตามโครงการต่าง ๆ ได้แก่

1. โครงการปรับปรุงเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียง เอ เอ็ม จังหวัดยะลา โดยวัตถุประสงค์เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียงตลอด 24 ชั่วโมง

2. โครงการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบ เอ เอ็ม อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ชาวไทยมุสลิมพูดภาษาไทยมากขึ้น และมีประโยชน์ในการเผยแพร่นโยบายและข่าวสารของรัฐบาลสู่ประชาชน

3. โครงการจัดตั้งศูนย์ผลิตรายการวิทยุเพื่อกระจายเสียง มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายผลด้านการประชาสัมพันธ์และ ปจว.

4. โครงการปรับปรุงเครื่องส่งวิทยุโทรทัศน์ช่อง 10 บนยอดเขาคอหงษ์

5. โครงการจัดตั้งเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์สาธารณะ ในชุมชนชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อบริการด้านข่าวสารแก่ประชาชนในเขตชายแดน โดยจัดซื้อเครื่องรับโทรทัศน์พร้อมอุปกรณ์แก่หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-มาเลเซียรวม 20 หมู่บ้าน

6. โครงการสร้างห้องส่งโทรทัศน์เฉพาะกิจหาดใหญ่

7. โครงการปรับปรุงสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบ เอฟ เอ็ม จังหวัดสตูล เพื่อกระจายข่าวสารแก่ประชาชนในเขตอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมด้านการเรียนรู้และความเข้าใจภาษาไทยหลายโครงการ ได้แก่ โครงการห้องสมุดประชาชน โครงการที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โครงการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุ โครงการพัฒนามาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา โครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาชุมชน โครงการให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังความรักชาติ โครงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย แก่นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โครงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นแก่ประชาชนในบริเวณชายแดน เป็นต้น (ศอ.บต., 2530)

ภาษาไทย คือ สื่อแห่งความเข้าใจที่สำคัญ ถ้าชาวไทยมุสลิมหันมาใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันมากขึ้นจนใกล้เคียงกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว ก็คงจะช่วยในการสื่อสารสร้างความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้มากขึ้นรวดเร็วขึ้น จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอีกอย่างหนึ่ง

ดังนั้น ลักษณะรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่สามารถช่วยในการสื่อความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชนอย่างได้ผล ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจควรนำมาวิเคราะห์เพื่อประโยชน์สุขของสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจากการวิจัยเรื่อง ลักษณะ/รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่ช่วยเสริมการเรียนรู้และการใช้

ภาษาไทยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สื่อมวลชนทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันส่งผลต่อการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทย ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก อีกทั้งทราบว่า ประชาชนมีเจตคติที่ดีและมีความต้องการเกี่ยวกับสื่อมวลชนด้านโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ (อนันต์ ทิพยรัตน์ และคณะ, 2536)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและระดับความนิยม ในการรับข่าวสารรายการต่าง ๆ จากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

2. เพื่อศึกษาเหตุผลในการรับข่าวสารรายการต่าง ๆ จากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

3. เพื่อศึกษาความนิยมของประชาชนที่มีต่อแหล่งข่าวสารรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

ความสำคัญของการวิจัย

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงแห่งชาติ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะแตกต่างไปจากประชาชนในส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทย กล่าวคือ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา และวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์ประจำตัวมีการใช้ภาษามลายูถิ่น หรือภาษายาวีในชีวิตประจำวันมาเป็นเวลาช้านาน ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับบุคคลและหน่วยงานภายนอก สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมถ้าหากชาวไทยมุสลิมมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร โดยใช้ภาษาไทยทั้งในการ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเรื่อง ถนน ไฟฟ้า ได้ขยายตัวเข้าสู่ทุกชุมชนอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้สื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนมากขึ้น การศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์โดยเน้นที่สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพื่อที่จะปรับใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ ให้ได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ศัพท์และนิยามของการวิจัย

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตกเป็นตัวอย่างของการวิจัย

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง สื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง การที่ประชาชนรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ก็เป็นหนทางที่ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ โดยเฉพาะการฟัง (จากโทรทัศน์ และวิทยุ) และการอ่าน (หนังสือพิมพ์) ได้มากขึ้นอันส่งผลให้เกิดความคิด และความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัด ดังนี้

1. ชาวไทยมุสลิมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะติดตามไปสอบถามถึงบ้าน แต่จะมีบางส่วนที่ผู้วิจัยจะเชิญมารวมกลุ่มกันเพื่อตอบแบบสอบถาม ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจึงมาจากบางส่วนของประชากรเป้าหมายที่สามารถเข้าถึงได้ (accessbile population) เท่านั้น

2. เนื่องจากมีประชากรบางส่วนของจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักจะข้ามพรมแดนไปหางานทำในประเทศมาเลเซียในบางฤดูกาล ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงไม่อาจครอบคลุมไปยังบางส่วนของประชากรซึ่งทำงานในต่างประเทศได้

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. ในการสอบถามชาวไทยมุสลิมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใช้ภาษายาวี ซึ่งผู้สอบถามต้องแปลมาจากแบบสอบถามซึ่งเป็นภาษาไทย ดังนั้นจึงมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ผู้สอบถามสามารถแปลข้อความในแบบสอบถามจากภาษาไทยเป็นภาษายาวีได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างก็มีความเข้าใจอย่างถูกต้องเช่นกัน

2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามอย่างจริงใจและถูกต้องตรงกับความจริงหรือตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะ และระดับความนิยม ตลอดจนเหตุผลในการรับข่าวสารรายการต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภท โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

2. เป็นข้อมูลชี้ย้ำให้เห็นถึงการทำงานตามนโยบายการส่งเสริมให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยว่าได้ผลเป็นอย่างไร จากความพยายามของรัฐบาลมาลำดับจนถึงปัจจุบัน

3. เป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ การใช้ภาษาไทยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ สำหรับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้